

РЕШЕНИЕ

№ 597

гр. София, 04.02.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 15 състав, в публично заседание на 19.01.2021 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Полина Якимова

при участието на секретаря Клавдия Дали и при участието на прокурора Стоян Димитров, като разгледа дело номер **11079** по описа за **2015** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.203 и сл. от Административно-процесуалния кодекс (АПК).

В постъпила на 10.02.2015г. във ВАС искова молба (въз основа на която е образувано адм. дело № 1787/ 2015г. на ВАС, III отд.), конкретизирана с молба от 15.06.2015г. (по адм. дело № 352/ 2015г. на АС – Велико Търново) К. В. В. от [населено място] е предявил срещу Българската народна банка (БНБ) искове за обезщетение за вреди от бездействие /забавено изпълнение/ по отнемане на лиценза на [фирма], което БНБ е била длъжна да извърши на основание чл.36, ал.1, т.1 от Закона за кредитните институции чрез компетентния свой орган Управителния съвет на БНБ по предложение на управителя и подуправителя и ръководещ управление „Банков надзор“ по чл.151, ал.1 ЗКИ, което бездействие е с продължителност от 08.07.2014г. до 06.11.2014г., а именно: имуществени вреди в размер на законовата лихва за времето от 04.08.2014г. до 03.12.2014г. дължимия краен срок за изплащане на гарантираните влогове и действителния такъв като последица от отнемане на лиценза на К. АД в размер на 6662,15 лв., представляващи законната лихва върху сумата 196 000 лв., както и за обезщетение за неимуществени вреди в резултат на бездействието в размер на 1 лв.

При условията на евентуалност, ако не се приеме, че е налице бездействие по чл.36, ал.1, т.1 ЗКИ, съставляващо неотнемане на лиценза на К. в определения от закона срок и при пълно незачитане на предвидените в закона предпоставки, се поддържа наличие на бездействие, състоящо се в неосигуряване на достъп на вложителите до

гарантирания размер на влоговете им в поставена под специален надзор банка с пълна забрана на плащанията в нарушение на член 1 параграф 3 подточка i и член 10, параграф 1 от Директива 94/19/ЕО, изменена с Директива 2009/14/ЕО

Въведени са следните твърдения по фактите:

С решение № 73 от 20.06.2014г. на УС на БНБ във връзка със спиране на плащанията към клиенти, настъпило в резултат на масирано теглене на средства и писма изх. №№ 4098 и 4099/ 20.06.2014г. на изпълнителните директори на [фирма] (накратко К.) на основание чл.115, ал.1 и ал.2, т.2 и 3, чл.116, ал.1 и ал.2, т.2, 3 6 и 7 вр. чл.103, ал.2, т.24 от Закона за кредитните институции и чл.16, т.16 от Закона за Българската народна банка К. е поставена под специален надзор поради опасност от неплатежоспособност за срок от 3 месеца, като са назначени квестори, спряно е изпълнението на всички задължения от банката, ограничена е нейната дейност, като ѝ е забранено да извършва всички дейности съгласно банковия ѝ лиценз, отстранени са от длъжност членовете на Управителния и Надзорния съвет и са лишени от право на глас акционерите, притежаващи пряко или косвено повече от 10 на сто от акциите с право на глас.

На 25.06.2014г. е възложена проверка на активите на К., извършена съвместно от [фирма], [фирма] и [фирма] за срок от 10 дни с цел да се даде оценка на състоянието и качеството на 95,4 % от кредитния и на 99,1 % от инвестиционния портфейл на К..

На 30.06.2014г. УС на БНБ приема решение да бъдат намалени лихвените проценти по депозитите на К..

На 11.07.2014г. БНБ оповестява публично резултатите от одита.

С решение № 94/ 31.07.2014г. на УС на БНБ е приет доклад за текущо състояние на К., внесен от квесторите на банката на основание чл.121 ЗКИ. Със същото решение на квесторите на банката е възложено да сключат допълнителни договори с [фирма], [фирма] и [фирма] за цялостна оценка на активите на К., която да бъде извършена в срок до 20.10.2014г., като са дадени и задължителни предписания за подготовка на кредитните досиета за целите на одиторската проверка, сключване на договор за правна помощ по прегледа на обезпеченията като част от процеса на подготовка на кредитните досиета и др.

С решение № 114/ 16.09.2014г. УС на БНБ, като взел предвид, че банката продължава да изпитва остър недостиг на ликвидност за възстановяване на банковата си дейност и за изпълнение на задълженията си към депозантите и други кредитори /към м.09.2014г. те са в размер общо на 6 227521 хил. лв./ на основание чл.115, ал.1, т.2 и ал.3 и чл.116, ал.1 вр. чл.103, ал.2, т.24 ЗКИ и чл.16, т.16 ЗБНБ е удължил до 20.11.2014г. срока, за който К. е поставена под специален надзор, като до цитираната дата се прилагат и мерките по т.2-7 от Решение № 73/ 20.06.2014г. На основание чл.107, ал.3 ЗКИ на квесторите на К. е указано най-късно до 20.10.2014г. да внесат в БНБ цялостна оценка на активите на К., извършена от трите одиторски дружества.

На 20.10.2014г. квесторите на К. внасят в БНБ докладите на одитните компании, които в периода 05.08.-20.10.2014г. са извършили анализ и оценка на основни балансови позиции и издадени банкови гаранции от К.. Заключение на одиторските компании е за необходимост от обезценки на активи на К. в общ размер на 4222 млн лв.

Едновременно с назначаването на преглед на активите на БНБ, в периода 04.07.2014г.-14.10.2014г. е извършена и проверка на място от екип инспектори от

управление „Банков надзор“ на БНБ, протекла на 3 етапа: първи – установяване пълнотата на кредитните досиета; втори - оценка на администрирането на кредитните досиета и трети – проследяване на паричните потоци, свързани с усвояването на средствата по тях и обслужването им; вероятната свързаност на кредитополучателите от кредитния портфейл на банката; произхода на средствата за увеличението на акционерния капитал и емисията на други капиталови инструменти, включени в капитала на институцията.

С решение № 133/ 21.10.2014г. на УС на БНБ са приети докладите за анализ и оценка на активите на К., извършени от трите одиторски компании. На основание чл.107, ал.3 ЗКИ на квесторите на К. е указано в срок до 31.10.2014г. да предприемат необходимите действия съгласно Международните стандарти за финансова отчетност за осчетоводяване в баланса на банката на резултатите от оценката и анализа на активите на К..

На 27.10.2014г. в Народното събрание на Република България е внесен доклад „Събитията и предприетите действия, свързани с К. АД и ТБ В. ЕАД от името на УС на БНБ, съдържащ детайлна информация за събитията и за всички предприети действия и взети решения от БНБ от 20.06.2014г. до датата на доклада.

На 04.11.2014г. в изпълнение на Решение № 133 на УС на БНБ квесторите на К. са внесли в БНБ финансови и надзорни отчети на К. към 30.09.2014г., въз основа на които УС на БНБ установява отрицателна стойност на собствения капитал на К. в размер на минус 3 745 313 хил лв, определен според Регламент /ЕС/ № 575/2013 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници, както и че банката не отговаря на капиталовите изисквания съгласно цитирания Регламент и в резултат

с решение № 138 от 06.11.2014г. с протокол № 27 от 06.11.2014г. на УС на БНБ е отнет издаденият лиценз за банкова дейност на К..

Ищецът твърди, че спрямо БНБ е възникнало задължението да отнеме лиценза на спрялата плащанията К. – ако ал.1 на чл.36 ЗКИ урежда хипотези, при които БНБ може да прецени дали да отнеме лиценз на банкова институция, втората алинея вменява в задължение на БНБ да отнеме лиценз в две хипотези, общо наричани неплатежоспособност - в първата, ако банката не изпълнява повече от 7 дни свое изискуемо парично задължение, а във втората, когато собственият ѝ капитал е отрицателна величина. Логическото тълкуване на разпоредбите води до извод, че при неизпълнение на изискуемо парично задължение повече от 7 работни дни от търговска банка БНБ е длъжна да отнеме лиценз и на основание чл.36, ал.2, т.1 ЗКИ, а ако банката изпълнява своите задължения за плащане, единствено тогава БНБ може да изследва активите на банката и отново е длъжна да отнеме лиценз по чл.36, ал.2, т.2 ако капиталът на банката е отрицателна величина независимо дали банката изпълнява в срок плащанията си. БНБ не изпълнила задължението си по чл.36, ал.2, т.1 ЗКИ, а 5 месеца се занимава с изчисление на активите и капиталовата адекватност на К., за да отнеме лиценз ѝ на основание чл.36, ал.2, т.2 ЗКИ. Според чл.23, ал.5 от Закона за гарантиране на влоговете в банките изплащането на гарантираните влогове трябва да започне до 20 работни дни от датата на отнемане на лиценза на банката, а не от датата на спиране на плащанията. Съгласно чл.36, ал.3 ЗКИ решението по ал.2 се взема от БНБ до 5 работни дни от установяване на неплатежоспособността, т.е. от установяване, че банката не изпълнява повече от 7 дни свое изискуемо парично задължение – касае се за задължителен, а не инструктивен срок.

Самото решение № 73/ 20.06.2014г. показва, че на УС на БНБ към тази дата е било известно, че са спрени плащанията към клиенти. В доклада на БНБ до Народното събрание е удостоверено, че към 11,58 ч на 20.06.2014г. по сметката на К. в платежната система за брутен сетълмент в реално време R. разполагаемата наличност е 237 773 лв при наредени и неизпълнени плащания за над 38 милиона лв. А освен цитираната платежна система съществуват и други като БИСЕРА за лева, Т. 2 за евро. Следователно К. е спряла плащанията и е в неплатежоспособност преди да бъде поставена под специален надзор.

Още на 20.06.2014г. БНБ е констатирала, че освен неизпълнени платежни нареждания, е налице и касова липса за над 200 милиона лв., или че основният акционер на банката е изтеглил над 200 милиона лв. само с една разписка, без договор и в противоречие с основни изисквания за банковата дейност.

Правото на БНБ да постави търговска банка под специален надзор по чл.115 ЗКИ е дадено единствено за предприемане на оздравителни мерки, а не за извършване на надзорни оценки. Специалният надзор по чл.116 ЗКИ може да е в множество форми. БНБ е приложила най-крайните, включително забрана за изпълнение на задълженията на К. за плащане. Очевидно е, че когато се забрани осъществяването на търговската дейност, а е необходимо да се заплащат възнаграждения, осигуровки, наеми, търговецът няма да се оздрави, а ще фалира. Затова максималният срок по чл.115, ал.3 ЗКИ на специалния надзор би бил допустим при другите форми на специален надзор, но не и при мярката забрана на дейност. Не може да се приеме, че забраната на дейност с продължителност 5 месеца е оздравителна мярка. В чл.133, ал.1 ЗКИ е дадено определението за оздравителни мерки като мерки с цел защита или възстановяване на нейната финансова стабилност. Неслучайно в Директива 2013/36/ЕС цялостно спиране на дейността на банка не е сред надзорните мерки. Съгласно чл.104, пар. 1, буква „д“ от директивата най-тежката надзорна мярка, която може да предприемат централните банки, е да ограничават дейността, операциите или мрежата на институциите или да изискват освобождаване от дейности, които създават прекомерен риск за стабилността на институцията. Според ищеца това не прави незаконосъобразно пълното спиране на банковата дейност по време на специален надзор, но налага тълкуване на закона, че тази мярка може да се вземе само за много кратък период от време, а не за целия допустим 6-месечен срок на специалния надзор, валиден за другите принудителни административни мерки. Обратното тълкуване противоречи на целта на закона. Съчетано с института на квесторите, назначавани и управлявани от БНБ по ЗКИ, какъвто също не е предвиден в директивата, се стига до ликвидиране на банката не по установения ред, под контрол на съда, а до ликвидиране на банката от централната банка, прикривано като предприемане на специален надзор за оздравяване.

С решение № 94/ 31.07.2014г. на УС на БНБ е приет доклад за текущото ѝ състояние, внесен от квесторите, от прессъобщението за който става ясно, че в периода 20.06.2014г.-25.07.2014г. са затворени вратите на банката, запечатани са помещения и каси, анулирани са нареждания на клиентите на банката, сменена е охраната, издирвани и подреждани са документи и е подпомагана прокуратурата – тези действия не могат да се квалифицират като такива за оздравяване на банката. Нещо повече – квесторите не предлагат и оздравителни мерки занапред. Не са извършвани операции, от които банката получава приходи, а са извършвани разходи за служители, квестори, външни правни одитни услуги, наем на помещения, охрана. От докладите

на квесторите и одиторите става ясно, че БНБ не е предприела нито една реална оздравителна мярка за 5 месеца специален надзор. Всички нейни действия според ищеца били формално насочени към оценка на активите /основно кредити на 138 клиента/, а реално към ликвидация и източване на активите на банката не по реда на Закона за банковата несъстоятелност, който предвижда контрол на ФГВБ и съда по несъстоятелността, а под прикритието на реда за специалния надзор, осъществяван от назначени от БНБ квестори и контролиран единствено от БНБ, при това в отсъствие на избрания от Народното събрание подуправител, ръководещ управление „Банков надзор“ Ц. Г. и чрез квестори – специалисти по ликвидация, а не оздравително управление на банка. Финансовият резултат на К. за първото тримесечие на 2014г. е печалба в размер на 13,1 млн лв, към 30.06.2014г. се касае за загуба в размер на 65,3 млн лв, а към 30.09.2014г. е обезценка на активите 4 222 млн лв. През м. юни качеството на кредитния портфейл е влошено и към края на периода кредити в размер на 498 381 хил лв или 8,98% от портфейла са класифицирани извън група „редовни“. Най-съществено е нарастването на класифицираните кредити в група „под наблюдение“ – 8,8 пъти, или с 386 862 хил лв. Кредитите в група „необслужвани“ са с 25 545 хил лв, или 4,2 пъти повече спрямо началото на месеца. Към 30.09.2014г., или след още 2 месеца „оздравяване“ липсва информация за влошаване на просрочените кредити, но обезценката на кредитния портфейл с 4057 млн лв е показателна.

На 31.07.2014г. в БНБ е получено писмо от председателя на Европейския банков орган ЕБО относно запитване за евентуално нарушение на правото на ЕС.

На 01.08.2014г. в БНБ е препратено писмо от генералния директор на Генерална дирекция „Вътрешен пазар и услуги“ към Европейската комисия, в което се посочва, че България в лицето на централната си банка нарушава Директива 94/19/ЕО, изменена с Директива 2009/14/ЕО относно схемите за гарантиране на депозити, съгласно която държавите членки следва да са в състояние да изплащат компенсация в рамките на 20 работни дни от датата, на която компетентните органи извършат установяване за „неналичен депозит“ в съответствие с чл.1, пар.3 подточка i и чл.10, пар. 1 от Директивата.

Според Чл.1, пар.3, т. i неналичен депозит означава депозит, който е дължим и платим, но не е бил изплатен от кредитна институция съгласно правните и договорни условия, приложими към него, когато е налице едно от следните обстоятелства

i/ съответните компетентни органи са установили, че по тяхно виждане съответната институция изглежда неспособна за момента по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи.

Компетентните органи установяват това колкото е възможно по-скоро и във всеки случай не по-късно от 5 работни дни след като са се уверили за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми.

Чл.10, пар. 1 Схемите за гарантиране на депозити трябва да са в състояние за изплащат надлежно проверените искания на вложителите по отношение на неналични депозити в рамките на 20 работни дни от датата, на която компетентните органи извършват установяване, както е посочено в чл.1, пар.3, подточка i

На 18.08.2014г. от ГД „Вътрешен пазар и одитни услуги“ на ЕК в БНБ постъпва уведомление за установено потенциално нарушение от страна на Република България на Директива 94/19/ЕО и на ДФЕС, състоящо се в неправилно прилагане на чл.1, пар.3, подт. i от Директивата, както и в нарушаване на свободата на движение на

капитали по чл.63 ДФЕС.

На 22.09.2014г. в БНБ е получено уведомително писмо от председателя на ЕБО за откриване на процедура за разследване на нарушение на ПЕС на основание чл.17 от Регламент /ЕС/ № 1093/2010 за създаване на ЕБО – ЕБО изразява становище, че БНБ е следвало да приложи чл.1, пар.3 подт. I от Директивата и като компетентен орган е била задължена да се произнесе по неналичността на депозитите в определения от директивата срок от 5 дни. В допълнение се сочи, че дори БНБ да не е направила това установяване, ФГВБ е следвало да изплати депозитите, тъй като спирането на изпълнението на задълженията на К. в рамките на процедурата по специален надзор се квалифицирало като установяване на неналичност на депозитите.

На 29.09.2014г. БНБ е уведомена за образуваната от ЕК на 25.09.2014г. Процедура за нарушение № 2014/2240 във връзка с неизпълнение на задълженията, произтичащи за България съгласно чл.1 пар.3 и чл.10, пар.1 от Директива 94/19/ЕО, изменена с директива 2009/14.

На 03.10.2014г. е получено писмо от председателя на ЕБО до БНБ и ФГВБ относно изготвяне на окончателен доклад по разследването и предложение към Съвета на надзорниците за приемане на Препоръка към БНБ и ФГВБ, съдържащо проект на препоръка на ЕБО.

На 14.10.2014г. на заседание на Съвета на надзорниците на ЕБО е разгледан проектът на препоръката и становището на БНБ. Препоръката е приета.

На 17.10.2014г. ЕБО изпраща на БНБ и ФГВБ препоръка относно необходимите действия за спазване на директива 94/19/ЕО

Последицата от решението на БНБ за отнемане лиценза по чл.25, ал.5 ЗГВБ е, че ФГВБ започва изплащане на гарантираните влогове не по-късно от 20 работни дни от датата на решението на БНБ. От 20.06.2014г. до 30.06.2014г. изтичат 7 работни дни, в които не се изпълняват задълженията за плащане на К.. На 07.07.2014г. изтича срокът от 5 работни дни за отнемане на лиценза от БНБ на спрялата плащания банка. На 04.08.2014г. изтича максималният срок от 20 работни дни за започване на изплащанията на гарантираните влогове. Следователно ако бе спазен законът от БНБ, фондът следвало да започне изплащането на гарантираните влогове най-късно на 04.08.2014г. Изплащането започнало на 04.12.2014г. в резултат на незаконосъобразното бездействие – в разрез с чл.36, ал.2 и 3 ЗКИ. За този период претенцията е за присъждане на обезщетение за вреди в минимален размер по чл.86 ЗЗД без доказване, т.е. в размер на законната лихва за забава. На основание чл.52 ЗЗД се претендира и обезщетение за неимуществени вреди в символичен размер 1 лв.

В писмен отговор от 28.03.2016г. представител по пълномощие на БНБ отрича редовността на исковата молба, позовавайки се на пропуск тя да бъде уточнена досежно вредоносното бездействие на орган, принадлежащ към структурата на БНБ; обвързаност на съда от определение № 6144/12.11.2015г. по адм. дело № 10591/2015г. на АССГ; липса на яснота в какво се състоят вредите.

Заявени са и възражения относно допустимостта на иска първо, съобразно чл.207, ал.1 АПК с оглед наличието на влязъл в сила съдебен акт относно недопустимостта на искането за установяване на незаконосъобразност на бездействие на БНБ забавено изпълнение по отнемане на лиценза на К.,

което БНБ е била длъжна да извърши на основание чл.36, ал.1, т.1 ЗКИ чрез компетентния свой орган управителния съвет по предложение на управителя и подуправителя, ръководещ управление „Банков надзор“; второ, поради липса на правен интерес у ищеца да оспорва бездействие на БНБ да издаде акт по отнемане на лиценза на К.; касае се за правно, а не фактическо бездействие; евентуалното издаване на искания от В. акт няма да засегне негови субективни права и интереси, защото адресат на акт по отнемане на лиценз е банката, а не вложителят. БНБ не носи отговорност по реда на чл.1, ал.1 ЗОДОВ – арг. чл.44 ЗБНБ; приложимост на чл.8, ал.3 ЗОДОВ - арг. чл. 79, ал.8 ЗКИ

Поддържа се от БНБ, че действията ѝ са валидни, законосъобразни и обективирани във влезли в сила актове, постановени при наличието на предвидените в закона предпоставки. К. е поставена под специален надзор поради опасност от неплатежоспособност с Решение № 73/ 20.06.2014г. на основание чл.115, ал.1, т. 2 и 3 ЗКИ – наложените мерки съответстват на Директива 2001/24/ЕО за оздравяването и ликвидацията на кредитни институции, въведени в ЗКИ.

С Решение № 138/ 06.11.2014г. на УС на БНБ лицензът за извършване на банкова дейност на К. е отнет - касае се за влязъл в сила и законосъобразен акт

Решение № 73/ 20.06.2014г. на УС на БНБ, съобразно което е постановено и спиране на плащанията, е пряка последица от масираното теглене на депозити от банката, започнало няколко дни преди това. При изложените данни към този момент е могло единствено да се направи извод за спиране на плащанията, но не и за предпоставките по чл.36, ал.2, т.1 ЗКИ. С цитирания акт е спряно изпълнението на задълженията на К., което е вид надзорна мярка в рамките на специалния надзор. Съгласно чл.115, ал.2, т.3 ЗКИ когато банката не е изпълнила в срок едно или повече изискуеми задължения е налице опасност от неплатежоспособност. При наличие на опасност от неплатежоспособност БНБ дължи поставяне на банката под специален надзор, за да се изясни на какво се дължи тази опасност и дали банката може да бъде оздравена. След като изпълнението на задълженията е спряно с административен акт при осъществяване на предвидените в закона правомощия и правни основания, това спиране не може да бъде основание за отнемане на лиценза ѝ. Решението е връчено на адресатите си, не е оспорено и не е отменено и представлява стабилен административен акт.

С Решение № 114/ 16.09.2014г. на УС на БНБ срокът, за който банката е поставена под специален надзор, е удължен с два месеца в рамките на шестмесечния срок по чл.115, ал.3 ЗКИ – то също не е обжалвано и е влязло в сила. Това означава, че всички административни актове на БНБ, приети във връзка с К. - от поставянето на банката под специален надзор до отнемане на лиценза ѝ за банкова дейност са законосъобразни и стабилни.

Ответникът поддържа неоснователност на твърдението, че бездействието нарушавало чл.1, пар.3, т.і вр. чл.10, ал.1 от Директивата – тя няма пряко действие и не създава директни права и задължения за БНБ, защото предоставя значимо право на преценка на държавите членки най-малко по три въпроса - кой е компетентният орган да извърши преценка за установяване

неналичност на депозитите с какъв акт и по каква процедура да се извърши това. В разпоредбата на чл.1, пар.3, т.і в Директивата няма предвиден акт или действие по смисъла на чл.203, ал.1 АПК, възложени в компетенциите на БНБ. БНБ не разполага в процесния период с административни властнически правомощия спрямо вложителите в банки, заради което няма как да е налице бездействие на БНБ при упражняване на административна дейност спрямо вложител. Единственият акт, който БНБ е компетентна да издаде съобразно българското законодателство в разглеждания период, е за отнемане на лиценза на К.. БНБ няма правно основание да издаде акт, с който да определи, че гарантираните депозити в К., които са били в размер на около 3,6 млрд лв, са неналични и че ФГВБ трябва да ги плати.

Ако все пак се приеме, че е налице невъведен в законодателството текст на директивата, това е основание за търсене на отговорност от държавата в частност законодателната власт, а не от БНБ.

Ищецът се позовава изцяло на българския закон и не твърди бездействие в нарушение на директивата, но дори това да бе така, с решение от 15.12.2015г. на Европейската комисия е затворена образуваната на 25.09.2014г. процедура за нарушение 2014/2240 във връзка с неизпълнение на задълженията, произтичащи за България съгласно чл.1, пар.3 и чл.10, пар.1 от Директива 94/19/ЕО, изменена с Директива 2009/14/ЕО

Дори да се приеме, че е налице задължение на БНБ, произтичащо пряко от нормативен акт чрез фактически действия да предостави достъп на ищеца до средствата по влоговете в К. и че БНБ е пасивно легитимирана да отговаря по предявените искове, то същите са неоснователни съобразно чл.79, ал.8 ЗКИ.

Липсва незаконосъобразно бездействие – определение № 6144/ 12.11.2015г. по адм. дело № 10591/ 2015г. на АССГ.

Бездействие, изразяващо се в неотнемане на лиценза на К., представлява недопустимо обжалване на мълчалив отказ по издаване на акт

Решението за отнемане на лиценз на банка е административен акт, а не действие. Началото на процедурата по изплащане на гарантираните депозити следва да започне въз основа на акт, т.е. на изрично волеизявление, представляващо правно, а не фактическо действие

Няма твърдяна и доказана реално претърпяна вреда.

По отношение на претенцията за обезщетение на неимуществени вреди се поддържа, че голословни и необосновани са твърденията в молбата-уточнение за претърпени болки и страдания от факта, че ищецът е гражданин на държава, чиито органи демонстрирали пренебрежение към гражданите.

БНБ няма правомощие да изплаща гарантираните депозити, ищецът не обосновава и не сочи доказателства за реално възникнали вреди и затова ползва нормативно установен измерител на стойност. Съобразно чл.119, ал.5 ЗКИ по влога му се начислява лихва за целия период, през който К. е поставена под специален надзор. За остатъка начислена лихва и за остатъка от главницата по депозита ищецът има вземане, подлежащо на удовлетворяване в производството по несъстоятелност на К..

В договорите, сключвани между К. и вложителите й има уговорка, че изплащането на суми от ФГВБ следва да започне не по-късно от 20 работни

дни от датата на решението на БНБ за отнемане на лиценза за банкова дейност съгласно чл.23, ал.5 ЗГВБ. Вредата не е настъпила при или по повод на административна дейност. Няма причинна връзка между действия/бездействия а БНБ и поддържаните вреди .

В становище от 15.04.2016г. ищецът отрича основателността на довода на ответника, че по отношение твърдението за незаконосъобразност на фактическото бездействие на БНБ е налице влязъл в сила съдебен акт. С определението по адм. дело № 10591/ 2015г. на АССГ се установява единствено, че бездействието е преустановено и ищецът няма правен интерес да претендира последващо негово преустановяване. Сочи, че наведеното главно основание на предявения иск е нарушение на чл.36, ал.2 и 3 ЗКИ, а евентуалното – нарушение на Директива 94/19/ЕО с пряко действие в Република България.

Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 година, изменена с Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009г. предоставя право на гражданите на ЕС, които са вложители в банки със седалище държава членка на ЕС при спиране на плащанията по депозитите от лицензирана банка да получат от държавата членка гарантиран размер от 100 000 евро в срок от 25 работни дни от спиране на плащанията. Срокът е ясно разделен на две части: 5 дни за установяване на спиране на плащанията от банката по депозити, наречено от директивата установяване на неналичен депозит /член 1, точка 3, подточка i/ втората алинея и 20 дни след изтичане на петдневния срок за плащане от институция, наречена в директивата „схема за гарантиране“ /член 10, пар. 1. Кой държавен орган ще установява спирането на плащанията по депозитите и кой ще изплаща гарантирания размер директивата не сочи, а е предоставено на държавата членка да определи.

Още на 21.04.2009г. МС на РБ приема решение № 276, с което внася в НС Законопроект за изменение и допълнение на ЗГВБ, съдържащ и изменение на ЗКИ, от мотивите към който законопроект става ясно, че той цели имплементиране на изменената директива 94/19/ЕО. Законодателните промени са публикувани в ДВ бр.44/ 2009г. и са в сила от 01.09.2009г., от когато следва да се приеме, че Директива 94/19/ЕО, изменена с Директива 2009/14/ЕО, е част от българското законодателство.

От фактическа страна се установява:

На 14.11.2006г. между [фирма], наричана банката и К. В. В., депозант, е сключен договор за преференциален безсрочен депозит №19470, по силата на който банката открива сметка във валута BGN за неопределен срок, по който депозантът депозира парични суми.

На 10.07.2009г. между К. АД и В. е сключен договор за преференциален безсрочен депозит в Е..

Според удостоверение, издадено от К. в несъстоятелност, ищецът е вложител по договор за спестовен влог в лв., открит по договора за преференциален депозит на 14.11.2016г. и спестовен влог в евро, открит с договор за преференциален депозит на 10.07.2009г. През периода на откриване на сметките до 30.06.2014г. банката олихвява депозиранияте суми по текущ годишен лихвен процент в зависимост от размера на сумите, а именно лихвен

процент в лева 8,5%, а в евро 7,5%.

Съобразно Решение № 82 от 30.06.2014г. на УС на БНБ, считано от 01.07.2014г. банката олихвява преференциалните безсрочни депозити /оттеглени от пазара от 31.03.2014г./ с лихвен процент в лева 2,59% и в евро 2,74%.

Според извлечение от списък на приетите от синдика вземания по чл.64 ЗБН същите, по които кредитор е ищецът, възлизат на 212 929,61 лв.

Видно от уведомление от 04.12.2014г. на [фирма], В. е включен в изпратения от ФГВБ списък от вложители, на които следва да бъдат изплащани суми по влогове от К. до гарантирания размер и съгласно информацията от ФГВБ средствата, които следва да му бъдат изплатени, са в размер на 196 000 лв.

Формирането на размера на изплатената сума в цитирания размер от ФГВБ за спестовен влог в лева е 160446,45 лв., за спестовен влог в евро 18178,24 евро. Според удостоверението, издадено от кредитната институция, двете суми представляват съвкупност от главница и капитализирана лихва.

С решение № 73 от 20.06.2014г. на Управителния съвет на БНБ във връзка със спиране на плащанията към клиенти, настъпило в резултат на масирано теглене на средства и писма изх. №№ 4098 и 4099/ 20.06.2014г. на изпълнителните директори на К. на основание чл.115, ал.1 и ал.2, т.2 и 3, чл.116, ал.1 и ал.2, т.2, 3 6 и 7 вр. чл.103, ал.2, т.24 от Закона за кредитните институции и чл.16, т.16 от Закона за Българската народна банка К. е поставена под специален надзор поради опасност от неплатежоспособност за срок от 3 месеца, като са назначени квестори, спряно е изпълнението на всички задължения от банката, ограничена е нейната дейност, като ѝ е забранено да извършва всички дейности съгласно банковия ѝ лиценз, отстранени са от длъжност членовете на Управителния и Надзорния съвет и са лишени от право на глас акционерите, притежаващи пряко или косвено повече от 10 на сто от акциите с право на глас.

На 25.06.2014г. е възложена проверка на активите на К., извършена съвместно от [фирма], [фирма] и [фирма] за срок от 10 дни с цел да се даде оценка на състоянието и качеството на 95,4 % от кредитния и на 99,1 % от инвестиционния портфейл на К..

На 30.06.2014г. УС на БНБ приема решение да бъдат намалени лихвените проценти по депозитите на К..

На 11.07.2014г. БНБ оповестява публично резултатите от одита.

С решение № 94/ 31.07.2014г. на УС на БНБ е приет доклад за текущо състояние на К., внесен от квесторите на банката на основание чл.121 ЗКИ. Със същото решение на квесторите на банката е възложено да сключат допълнителни договори с [фирма], [фирма] и [фирма] за цялостна оценка на активите на К., която да бъде извършена в срок до 20.10.2014г., като са дадени и задължителни предписания за подготовка на кредитните досиета за целите на одиторската проверка, сключване на договор за правна помощ по прегледа на обезпеченията като част от процеса на подготовка на кредитните досиета и др.

С решение № 114/ 16.09.2014г. УС на БНБ, като взел предвид, че банката продължава да изпитва остър недостиг на ликвидност за възстановяване на банковата си дейност и за изпълнение на задълженията си към депозантите и

други кредитори /към м.09.2014г. те са в размер общо на 6 227521 хил. лв./ на основание чл.115, ал.1, т.2 и ал.3 и чл.116, ал.1 вр. чл.103, ал.2, т.24 ЗКИ и чл.16, т.16 ЗБНБ е удължил до 20.11.2014г. срока, за който К. е поставена под специален надзор, като до цитираната дата се прилагат и мерките по т.2-7 от Решение № 73/ 20.06.2014г. На основание чл.107, ал.3 ЗКИ на квесторите на К. е указано най-късно до 20.10.2014г. да внесат в БНБ цялостна оценка на активите на К., извършена от трите одиторски дружества.

На 17.10.2014г. Европейският банков орган в Препоръка № ЕВА/REC/2014/02 коментира, че БНБ е нарушила правото на ЕС и дава препоръка да се гарантира достъпът на вложителите в К. до гарантираните размери.

На 20.10.2014г. квесторите на К. внасят в БНБ докладите на одитните компании, които в периода 05.08.-20.10.2014г. са извършили анализ и оценка на основни балансови позиции и издадени банкови гаранции от К.. Заключение на одиторските компании е за необходимост от обезценки на активи на К. в общ размер на 4222 млн лв.

Едновременно с назначаването на преглед на активите на БНБ, в периода 04.07.2014г.-14.10.2014г. е извършена и проверка на място от екип инспектори от управление „Банков надзор“ на БНБ, протекла на 3 етапа: първи – установяване пълнотата на кредитните досиета; втори - оценка на администрирането на кредитните досиета и трети – проследяване на паричните потоци, свързани с усвояването на средствата по тях и обслужването им; вероятната свързаност на кредитополучателите от кредитния портфейл на банката; произхода на средствата за увеличението на акционерния капитал и емисията на други капиталови инструменти, включени в капитала на институцията.

На 25.09.2014г. Европейската комисия открива процедура за нарушение срещу Република България за неправилното транспониране на член 1, параграф 3 и член 10, параграф 1 от Директива 94/19/ЕО

С решение № 133/ 21.10.2014г. на УС на БНБ са приети докладите за анализ и оценка на активите на К., извършени от трите одиторски компании. На основание чл.107, ал.3 ЗКИ на квесторите на К. е указано в срок до 31.10.2014г. да предприемат необходимите действия съгласно Международните стандарти за финансова отчетност за осчетоводяване в баланса на банката на резултатите от оценката и анализа на активите на К..

На 27.10.2014г. в Народното събрание на Република България е внесен доклад „Събитията и предприетите действия, свързани с К. АД и ТБ В. ЕАД от името на УС на БНБ, съдържащ детайлна информация за събитията и за всички предприети действия и взети решения от БНБ от 20.06.2014г. до датата на доклада.

На 04.11.2014г. в изпълнение на Решение № 133 на УС на БНБ квесторите на К. са внесли в БНБ финансови и надзорни отчети на К. към 30.09.2014г., въз основа на които УС на БНБ установява отрицателна стойност на собствения капитал на К. в размер на минус 3 745 313 хил лв, определен според Регламент /ЕС/ № 575/2013 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници, както и че банката не отговаря на капиталовите изисквания съгласно цитирания Регламент и в резултат

с Решение № 138 от 06.11.2014г. с протокол № 27 от 06.11.2014г. на УС на БНБ е отнет издаденият лиценз за банкова дейност на К..

С Решение № 61/ 18.11.2014г. Управителният съвет на ФГВБ приема проекта на тристранния договор между ФГВБ, квесторите на К. и обслужващите банки и определя 4.12.2014г. за начална дата на изплащане на гарантираните влогове в К. с отнет лиценз

Според допълнителното заключение на ССЕ, прието в осз на 19.01.2021г., за исковия период от 4.08.2014г. до 6.11.2014г. с годишния лихвен процент за депозит в евро 2,74% и дните в олихвяване 93, размерът на лихвения процент е 0,71 %. Съответно за сумата, изплатена на ищеца в размер на 18178,24 евро, главницата е 18050,08 евро и лихва 128,16 евро, или 250,66 лв.

По отношение на депозита в лева за исковия период 4.08.2014г. – 6.11.2014г. с годишен лихвен процент 2,53% и брой дни 93, размерът на лихвения процент е 0,67%. Съответно за сумата, изплатена на В. в размер на 160446,45 лв., главницата е 159378,61 лв., а лихвата 1067,84 лв.

Законната лихва за забава върху сумата от 196 000 лв. за периодите от 4.08.2014г. до 6.11.2014г. възлиза на 5116,58 лв., а за периода 4.08.2014г. – 3.12.2014г. – 6570,70 лв.

С Решение № 664/22.04.2015 г. на Софийски градски съд /СГС/ по т. д. № 7549/ 2014г. е обявена неплатежоспособността на К. с начална дата 06.11.2014г. С решение № 1443/03.07.2015 г. по т. д. № 2216/2015 г., Софийският апелативен съд е отменено Решение № 664/22.04.2015 г. на СГС в частта, относно началната дата на неплатежоспособността, като е определил за начална дата 20.06.2014 г., по съображения, че състоянието на неадекватност на собствения капитал на К. не е настъпило към момента на отразяване на коригираните стойности в изготвените от квесторите отчети към 30.09.2014 г., а е било факт преди този момент. Решенията са достъпни на интернет сайта на ВСС.

От правна страна съдът намира следното:

Неоснователен е доводът на БНБ за обвързаност на съда с влязлото в сила определение № 6144/ 12.11.2015г. по адм. дело № 10591/ 2015г. на АССГ, I отд., 18 състав. Този съдебен акт, оставен в сила с определение № 533/ 18.01.2016г. по адм. дело № 14387/ 2015г. на ВАС, не установява законосъобразност на бездействието на БНБ, а постановява, че когато същото е преустановено, независимо дали е било законосъобразно или незаконосъобразно, ищецът няма правен интерес да иска прекратяването му.

Исковете са за обезщетение на вреди, за които се твърди, че произтичат от нарушение на правото на Европейския съюз. Към датата на предявяването им в българското законодателство липсват специални процесуални норми, регламентиращи реда за реализиране отговорността на държавата за вреди, причинени в резултат на нарушаване на правото на Европейския съюз.

Съгласно чл.4, §3 от Договора за Европейския съюз, по силата на принципа на лоялното сътрудничество, Съюзът и държавите членки, при пълно взаимно зачитане, си съдействат при изпълнението на задачите, произтичащи от Договорите. Държавите-членки вземат всички общи или специални мерки, необходими за гарантиране на изпълнение на задълженията, произтичащи от Договорите или от актовете на институциите на Съюза, съдействат на Съюза

при изпълнението на неговите задачи и се въздържат от всякакви мерки, които биха могли да застрашат постигането на целите на Съюза. Цитираната разпоредба на ДЕС не предвижда иска за ангажиране отговорността на държавата за нарушаване на правото на ЕС, но материално-правните му предпоставки са изведени ясно в практиката на СЕС, който приема, че принципът на извъндоговорната отговорност на държавите-членки за нарушение на правото на ЕС е присъщ на системата на Договорите, на които се основава Съюзът. Правната възможност да се ангажира отговорността на всяка държава-членка за вреди от нарушаване на правото на Съюза произтича от чл.4, §3 ДЕС и принципа на лоялното сътрудничество.

Правото на ЕС не предвижда процесуалните правила и компетентния национален съд за разглеждане на такива спорове, а предоставя това правомощие на държавите-членки в съответствие с принципа на процесуална автономия, ограничени от принципите на равностойност и ефективност. Правото на достъп до съд и на ефективна съдебна защита са закрепени в чл. 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз, приложим по отношение на споровете, свързани с правния порядък на Съюза. Макар определянето на компетентните юрисдикции и на процесуалния ред за предявяване на иск за отговорност на държавата на основание правото на Съюза да попада в обхвата на процесуалната автономия на държавите членки, те са длъжни да отстранят по реда на националното право последиците от причинените от държавата вреди, при това при спазване на принципите на ефективност, налагащ националните процесуални правила да гарантират ефективна защита на предоставените от общностното право права и на равностойност, изискващ националното право да предостави на всеки основан на общностна разпоредба иск процесуално третиране, което да е поне толкова благоприятно, колкото е благоприятно третирането, предвидено за сходни искове, основани на вътрешното право.

Правото на Съюза предвижда също, че задължението за поправянето на вредите съществува във всички хипотези на нарушаване на правото на Съюза от държава членка, при това независимо кой е публичният орган, извършил нарушението, и кой е публичният орган, който съгласно правото на съответната държава по принцип носи отговорност за поправянето на вредите. Изискванията за прилагане на отговорността на държавата за вреди, причинени на частноправни субекти вследствие нарушение на общностното право, принципно не трябва да се различават от тези, които уреждат отговорността на Общността, при сравними обстоятелства. Защитата на правата, които частноправните субекти извличат от общностното право, не може да се изменя в зависимост от националната или общностната същност на органа, който е причинил вредата.

Съобразно тези общи положения, както следва и от решението по дело C-571/16, националният съд е този, който следва да определи пред кой съд и по кой ред трябва да се разгледа предявеният иск. Основният въпрос, на който следва да бъде даден отговор в тази връзка, е дали задължението на БНБ по чл.1 пар.3, буква i) от Директивата е административно и в тази връзка действа ли БНБ като административен орган по смисъла на §1, т.1 ДР на АПК. Българска народна банка функционално и организационно не принадлежи към

системата на администрацията. Тя се отчита пред Народното събрание, което, наред с Президента, избира ръководните ѝ органи. Управление „Банков надзор“ на БНБ се ръководи от подуправител, избран от Народното събрание. Независимостта на БНБ е изрично прогласена в чл. 44 от ЗБНБ, съгласно който, в редакцията към момента на настъпване на твърдяните вреди, при упражняване на правомощията и изпълнение на задълженията си по този закон Българската народна банка, управителят и членовете на управителния съвет са независими и нямат право да искат или да приемат указания на Министерския съвет и на други органи и институции. Министерският съвет и другите органи и институции нямат право да дават указания на Българската народна банка, на управителя или членовете на управителния съвет.

На Българската народна банка са възложени публичноправни функции, главната сред които е да поддържа ценовата стабилност чрез осигуряване стабилността на националната парична единица и провеждане на парична политика в съответствие с изискванията на закона. Наред с тази основна цел на БНБ, на нея е възложен и надзорът на кредитните институции, съгласно чл. 1, ал.2 от Закона за кредитните институции /ЗКИ/. Във връзка с надзорните правомощия на БНБ, тя може да издава индивидуални административни актове, които подлежат на съдебен контрол - чл.151, ал.3 ЗКИ.

Следователно, принципната независимост на БНБ и разграничаването ѝ от системата на администрацията не изключват обстоятелството, че на нея са възложени конкретни административни правомощия, именно по ЗКИ, във връзка с които БНБ извършва административна дейност. Това означава, че в определени хипотези БНБ действа като носител на административни правомощия, овластен въз основа на закон, и в това си качество и в тези случаи представлява административен орган по смисъла на §1, т.1 ДР на АПК. Д. се подкрепя и от изрично определената подсъдност на оспорванията срещу актове на органи на БНБ, съгласно чл. 132, ал.2, т.3 АПК.

Правомощието по чл.1 §3 i) от Директивата е възложено на „съответния компетентен орган“ на държавата-членка, който е именно БНБ. Тя е натоварена с изключителна компетентност да регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната с оглед поддържане стабилността на банковата система и защитата интересите на вложителите – чл.2, ал.6 ЗБНБ. БНБ е компетентният орган за упражняване на надзор върху банките по смисъла на чл.4, § 1, т.40 от Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 25.06.2013г., а възложеното ѝ в чл.13 и чл.36 ЗКИ правомощие да издава и отнема лицензи на банки е естествено продължение на надзорната дейност върху тях. При тази своя дейност БНБ осъществява властнически правомощия, като разполага с решаващи, регулиращи и санкциониращи функции спрямо банките.

Освен това, предвид обективния характер на извъндоговорната отговорност на държавата за вреди от нарушения на правото на ЕС, редът за ангажиране на деликтната отговорност по реда на чл.45-49 от ЗЗД е неприложим. В решението по дело С-571/16 СЕС изрично сочи, че разпоредбата на чл.4, пар.3 ДЕС, както и принципите на равностойност и ефективност, трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, съгласно която правото на частноправните субекти на обезщетение за вреди от нарушаване

на правото на ЕС зависи от спазването на допълнително условие, а именно вредата да е причинена умишлено от съответния държавен орган.

В контекста на посочените стандарти, на чл.4, пар.3 от ДЕС и на принципите на равностойност и ефективност, както и на тълкуването, дадено с решението по дело C-571/16, следва да се приеме, че искът, с който е сезиран АССГ, макар и предявен преди измененията на ЗОДОВ и АПК (ДВ бр.94 от 2019г.), следва да бъде разгледан по реда на чл. 203-207 АПК, в съответната им редакция, срещу надлежния ответник Българска народна банка, във връзка с възложените му административни правомощия по надзор върху кредитните институции.

От първо и второ съображение на Директива 94/19/ЕО следва, че с въвеждането на схеми за гарантиране на банковите депозити във всички държави членки и с хармонизирането на приложимите гаранции за минимална сума, Директивата има за цел хармоничното развитие на дейностите на кредитните институции в целия Съюз чрез премахването на всички ограничения върху правото на установяване и свободата на предоставяне на услуги, като същевременно се повишава стабилността на банковата система и защитата на вложителите. За тази цел, чл. 3 от Директива 94/19/ЕО предвижда, че всяка държава-членка осигурява в рамките на нейната територия да бъдат въведени една или повече схеми за гарантиране на депозити. Съгласно чл. 7, § 1 и 1а от същата директива, държавите членки осигуряват гарантираният размер на съвкупните депозити на всеки вложител да бъде установен на 100 000 Е., в случай че депозитите са неналични.

„Неналичен депозит“ по чл.1, § 3 от Директивата е депозит, който е дължим и платим, но не е бил платен от кредитна институция, съгласно правните и договорни условия, приложими към него, когато: i) съответните компетентни органи са установили, че по тяхно виждане съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи.

Както е посочил СЕС в т. 49-51 от решението по дело C-571/16, от текста на чл.1, §3 i) от Директива 94/19 изрично следва, че необходимо и достатъчно условие, за да се установи неналичността на депозит, който е дължим и платим, е по виждане на компетентния орган дадена кредитна институция да изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и да не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи. Освен това чл. 1, §3 i) уточнява, че посочените компетентни органи трябва да установят това „колкото е възможно по-скоро“ и „не по-късно от пет работни дни след като са се уверили за пръв път, че съответната кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми“. От тези разпоредби следва, че установяването на неналичността на депозитите не може да зависи от неплатежоспособността на кредитната институция или от отнемането на нейния лиценз. От обяснителния меморандум към предложението на Комисията за директивата е видно, че определението за неналичен депозит не е обвързано с рисковете на производствата по оздравяване и ликвидация. Освен това от съображение 12 от Директива 2009/14/ЕО на Европейския

парламент и на Съвета от 11 март 2009 година за изменение на Директива 94/19/ЕО относно схемите за гарантиране на депозити по отношение на гарантирания размер и срока за изплащане следва, че съществува възможност възстановяването на депозити чрез схемата за гарантиране да се извършва успоредно с мерки за реструктуриране.

Както е посочил СЕС в т.60 от решението по дело C-571/16, срокът, в който трябва да се установи, че депозитите са неналични, е императивен и не може да бъде дерогиран. От друга страна, съгласно т.66 от същото решение, удължаването на срока за изплащане на депозитите е възможно единствено при изключителни обстоятелства и не може да надвишава 10 работни дни. В т.69 от решението по дело C-571/16 СЕС е прието, че чл.1, §3 и чл.10, §11 от Директива 94/19 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат, от една страна национално законодателство, съгласно което установяването на неналичността на депозитите зависи от неплатежоспособността на кредитната институция и от отнемането на нейния банков лиценз, и от друга страна, отклоняване от предвидените от тези разпоредби срокове за установяване на неналичността и за изплащане на депозитите по съображение, че е необходимо кредитната институция да бъде поставена под специален надзор. Съгласно решението, чл.1, §3 i) от Директива 94/19 трябва да се тълкува в смисъл, че неналичността на депозитите по смисъла на тази разпоредба трябва да се установи с изричен акт на компетентния национален орган, като предварителното предявяване от титуляра на банков депозит до съответната кредитна институция на искане за плащане, което не е изпълнено, не може да бъде условие за установяване на неналичността на този депозит по смисъла на тази разпоредба.

От изложеното следва, че за да се задейства схемата за гарантиране на депозитите, Директива 94/19/ЕО предвижда процедура само от три стъпки: 1/ компетентният орган се уверява, че депозит, който е дължим и платим, не е бил изплатен от кредитна институция; 2/ в рамките на пет работни дни след това заключение, компетентният орган трябва да определи дали съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозити, които са дължими и платими и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи; 3/ схемата за гарантиране на депозити трябва да е в състояние да изплати надлежно доказаните вземания на вложителите в рамките на 20 работни дни, след като компетентният орган е взел своето решение.

Задължението на БНБ като надзорен орган върху банковата дейност и носещ отговорността за поддържане на стабилността на банковата система, да обяви неналичността на депозитите по смисъла на Директивата, следва пряко от така възложените ѝ функции и от нормите на самата Директива. БНБ не може да бъде оправдана за това, че не е приложила норма на правото на ЕС с директен ефект, само защото Директивата не е била правилно транспонирана и съответно БНБ не е била изрично определена от българския законодател за „съответния компетентен орган“.

В разглеждания случай, постановявайки Решение № 73/ 20.06.2014г. за поставяне на К. под специален надзор, БНБ е разполагала с необходимите

факти, за да може да мотивира извод за неналичност на депозитите по смисъла на чл.1, § 3 i) от Директива 94/19/ЕО, като преустановяването на достъпа до депозитите е по причини, пряко свързани с финансовото положение на К.. Не е спорно, че към 20.06.2014г. К. не само не е изпълнила вече подадени заявки за плащане, но и всички вложители са били лишени от възможността изобщо да правят заявки за изплащане на депозитите си и не са имали достъп до тях почти шест месеца.

От решението за поставяне на К. под специален надзор, което се основава на чл.115, ал. 1 и чл. 115, ал.2, точки 2 и 3 от ЗКИ, е видно, че „ликвидните активи на банката по преценка на БНБ няма да бъдат достатъчни, за да може банката да изпълнява задълженията си в деня на тяхната изискуемост, или банката не е изпълнила в срок едно или повече изискуеми задължения към своите кредитори“. К. е поставена под специален надзор с пълно преустановяване на плащанията, въпреки че националното право позволява мерки с по-ниска степен на намеса – избор между пълно и частично преустановяване на плащанията и ограничаване на дейностите – вж.чл.116, ал.2, т.2 и т.3 от ЗКИ. Според решението на УС на БНБ от 20.06.2014г., към 11,58 часа на 20.06.2014г. по сметката на К. в платежната система за брутен сетълмент в реално време R. разполагаемата наличност е в размер на 237773 лв., при наредени чакащи плащания за над 38 млн. лв.

При това положение първото условие - кредитната институция да изглежда неспособна за момента да изплати депозита, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, се явява спазено, тъй като от посочения момент К. не е била в състояние да приема заявки и да изплаща дължимите и платими депозити.

Освен това не е съществувала близка перспектива кредитната институция да е в състояние да изплати депозитите. Както е посочено в решението на УС на БНБ, с писмо № 4098/ 20.06.2014г., изпълнителните директори са уведомили БНБ, че като имат предвид наличните средства на банката по сметки и в брой, те няма да бъдат достатъчни за изпълнение на задълженията на банката в най-близко време. В резултат, още на същата дата, УС на БНБ е приел решението за поставяне на К. под специален надзор, спрени са всички плащания и всички банкови сделки на институцията. Така самата БНБ е постановила законова забрана върху К. да изплаща депозити по причини, които са пряко свързани с проблеми с ликвидността на К.. Както е видно от мотивите на УС на БНБ в решението от 20.06.2014г., поставянето на К. под специален надзор е продиктувано от наличието на опасност от неплатежоспособност поради засиленото теглене на средства и липсата на достатъчно ликвидни активи към 20.06.2014г., като определеният тримесечен срок на надзора недвусмислено показва липсата на „близка перспектива“ за изплащане на депозитите от кредитната институция.

От изложеното следва, че с решението си от 20.06.2014г. БНБ е извършила обективната констатация, че по нейно виждане К. изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозити и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи. От това следва, че макар да не е извършена изрична констатация в този смисъл, депозитите в К. стават неналични по

смисъла на чл.1, §3 i) от Директива 94/19, поради което в срок от 5 работни дни е следвало да се постанови изричен акт в този смисъл – задължение, което произтича от директно приложимото право на ЕС.

Съгласно т.117 от Решението по дело C-571/16, разпоредбата на чл.1, §3 i) от Директива 94/19 има директен ефект и представлява правна норма, целяща да се предоставят на частноправните субекти права, които да позволят на вложителите да предявят искове за обезщетяване за вредите от късното изплащане на депозитите. Директният ефект означава, че нормите на общностното право трябва да имат пълно и еднакво действие във всички държави членки от момента на влизането им в сила и за целия срок на тяхното действие. Следователно тези разпоредби са пряк източник на права и задължения за всички, до които се отнасят, независимо дали това са държави членки, или частноправни субекти, които са страни по правоотношения, регулирани от правото на Общността. Тази последица засяга всеки административен орган, както и всеки съд, чиято задача като орган на държава членка е да защитава в рамките на своята компетентност правата, предоставени на частноправните субекти от общностното право.

При това тълкуване и изричното произнасяне от СЕС, чл.1, § 3 i) от Директива 94/19, като пряк източник на права и задължения, овластява и задължава БНБ да установи неналичността на депозитите с изричен акт, различен от акта, с който се отнема лиценза поради неплатежоспособност. Като не е взела това решение в императивния 5 дневен срок, БНБ е нарушила правото на Съюза. Това нарушение е достатъчно съществено, за да ангажира отговорността на държавата.

Както е посочено и в т.105 от решението на СЕС по C-571/16, достатъчно съществено нарушение по смисъла на правото на ЕС предполага явно и значително неспазване от държавата членка на границите на нейното право на преценка. Факторите, които трябва да се вземат под внимание в това отношение, са степента на яснота и прецизност на нарушената правна норма, обхватът на свободата на преценка, която нарушената норма предоставя на националните органи, извинимият или неизвиним характер на евентуална грешка при прилагане на правото, умишленият или неумишлен характер на допуснатото нарушение или причиненото увреждане, или още обстоятелството, че с поведението си институция на Европейския съюз може да е допринесла за неприемането, приемането или запазването в разрез с правото на Съюза на определени национални мерки или практики (в този смисъл решение на СЕС от 5 март 1996г., делата C- 46/93 и C- 48/93).

Чл.1, §3 i) от Директива 94/19 ясно посочва при какви условия и в какъв срок се установява неналичността на депозитите. Ако тези условия са изпълнени, компетентният орган е длъжен в императивния петдневен срок да установи, че депозитите са неналични – т.108 от решението по C-571/16. В случая, въпреки че БНБ е преценила, че К. е застрашена от неплатежоспособност и че със собственото си решение за поставяне на банката под надзор е възпрепятствала изплащането на депозитите за по-дълъг период, не е направила установяването в срок, което е попречило да започне компенсирането на засегнатите вложители съгласно чл.7, §1 и чл.10, §1 от

Директивата.

Умишленото /груба небрежност/ или по непредпазливост /неполагане на дължимата грижа/ неизпълнение на задълженията на държавата, произтичащи от правото на ЕС, е елемент, който следва да се вземе под внимание при преценката за достатъчно съществения характер на нарушението. Липсата на умисъл обаче не води автоматично до отсъствие на достатъчно съществено нарушение. Освен това, отговорността на държавата чрез нейните органи е принципно обективна. Само физическо лице може да формира субективно отношение към нарушението и в този смисъл да формира вина, а и в сферата на деликтното право умисълът се счита за груба небрежност /culpa lata dolo aequipolens est/. Изискването при всички случаи да е проявена груба небрежност, когато се ангажира отговорността на държавата за вреди от нарушаване правото на ЕС, надхвърля изискването за достатъчно съществен характер на нарушението. В този смисъл, неоснователно БНБ се позовава на разпоредбата на чл.79, ал.8 от ЗКИ, според която отговорността на надзорния орган може да бъде ангажирана само ако вредите са причинени умишлено.

Както се сочи и в решението по дело С-571/16, неоснователно БНБ се позовава и на решение от 12 октомври 2004, Р. и др., дело С-222/02, тъй като спорът по главното дело в посочения случай касае отговорност на държавата поради непредприемането на надзорни мерки, предвидени в чл.3 от Директива 94/19, докато в настоящото производство ищецът ангажира отговорността на надзорния орган не за загубата на депозита си, а за неспазването на предвидените в Директива 94/19 условия и ред за компенсиране.

От БНБ е заявено възражение, че до датата на изплащане на гарантирания размер на влоговете, К. е начислявала договорна лихва върху процесния депозит, както и че в размера от 196000 лв., изплатен на ищеца, е включена както главница, така и договорна лихва за периода 30.06.2014г. до изплащане на сумата. Неоснователни са доводите на ответника за липса на претърпени вреди, поради това, че на ищеца е начислявана договорна лихва от К.. Макар размерът на претендираното от него обезщетение за имуществени вреди да е определен чрез стойността на законната лихва за периода на забава, то не е лихва. Своевременното изпълнение на задължението по чл.1, §3 i) от Директива 94/19 би защитило в максимална степен, освен правата на вложителите, и обществения интерес, доколкото цел на директивата е не само защита на вложителите, а и стабилност на банковата система, която може да се постигне само ако държавите членки спазват предоставените на вложителите гаранции, въз основа на които да считат депозитите си за защитени. Както следва и от съображения 8 и 9 от Директивата, за вложителите е от съществено значение да имат постоянен достъп до техните спестявания, поради което неосигуряването на достъп до депозитите за срок по-дълъг от установения в директивата води до нарушаване правата на ищцата. При липса на разпоредби в правото на ЕС по отношение на размера на дължимото обезщетение, се прилагат принципите на процесуалната автономия, равностойността и ефективността. Според българския закон, при паричните притежания обективният измерител на стойността на нарушеното

право е законната лихва по чл.86 от ЗЗД.

В т.3 от диспозитива от решението на СЕС по дело С-571/16 изрично е прието, че чл.1, §3 i) от Директива 94/19, изменена с Директива 2009/14, трябва да се тълкува в смисъл, че предварителното предявяване от титуляря на банков депозит до съответната кредитна институция на искане за плащане, което не е изпълнено, не може да бъде условие за установяване на неналичността на този депозит по смисъла на тази разпоредба.

Относно началната дата на периода следва да се посочи, че срокът от 5 работни дни по чл.1, т.3, подт. i) от Директива 94/19, в който БНБ е била длъжна да издаде изричен акт за установяване неналичността на депозитите, смятано от 20.06.2014г. (датата на поставянето на К. под надзор) изтича на 27.06.2014г. След този момент действително БНБ е в нарушение на правото на ЕС, но независимо от това неправилно ищецът твърди, че още на 30.06.2014г. е следвало да има достъп до депозита си.

Постановяването на акт, с който се установява неналичността на депозитите, не е достатъчно условие за започване на тяхното изплащане. С акта, с който се установява неналичността на депозитите само се стартира схемата за изплащане на гарантираните депозити и считано от датата на постановяване на този акт, започва да тече срокът за изплащане. По аргумент от чл.23, ал.5 ЗГВБ, в случай, че БНБ беше взела решението по чл.1, §3 i) в петдневния срок – т.е. най-късно на 27.06.2014г., то срокът от 20 работни дни за изплащане на депозитите изтича на 25.07.2014г. От следващия ден - 26.07.2014г., ищецът започва да търпи реални вреди, поради неизплащане гарантирания размер на депозита. Това е и началната дата на исковия период. Решението за обявяване неналичността на депозитите е взето на 06.11.2014г., когато е отнет лиценза на К. и е стартирана процедурата по компенсиране по чл.10 от Директива 94/19. От тази дата включително БНБ вече не осъществява незаконосъобразно бездействие, поради което за този период до датата на изплащане на депозита липсва основание за обезщетение. Поради това периодът, за който се дължи обезщетение е 26.07.2014г. – 05.11 2014г.

Обстоятелството, че ЗГВБ /отм./ обвързва началото на срока от 20 работни дни за изплащане на гарантираните депозити с решението за отнемане на лиценза на кредитната институция е ирелевантно, тъй като, както е приел СЕС в т.1 от диспозитива на решението по дело С-571/16, разпоредбите на чл.1, §3 и чл.10, § 1 от Директива 94/19/ЕО не допускат национално законодателство, което се отклонява от сроковете за установяване неналичността и за изплащане на депозитите. Тезата на ответника, че сроковете за изплащане на гарантираните депозити подлежат на свободно договаряне, е в противоречие с изискванията на директивата „да не се възпрепятства бързото изплащане“ и на императивното условие удължаване на императивните срокове да се извършва само „при изключителни обстоятелства“.

Неоснователни са доводите на ответника, че не е налице причинно следствена връзка, тъй като дори БНБ да беше взела решението по чл. 1, пар. 3, буква i) от Директива 94/19/ЕО в 5-дневния срок, е нямало как да започне изплащане на гарантираните депозити. Съгласно принципа, формулиран в чл. 81, ал. 2 от ЗЗД, обстоятелството, че длъжникът не разполага с парични

средства за изпълнение на задължението, не го освобождава от отговорност. В контекста на прилаганите от държавите членки схеми за гарантиране на депозитите и за да се осигури тяхната ефективност, Директива 94/19/ЕО, изменена с Директива 2009/18/ЕО не обвързва по никакъв начин задвижването на компенсационния механизъм с условието схемата да разполага с достатъчно парични средства. Напротив, както следва от чл. 10, пар. 1 от Директива 94/19/ЕО схемите за гарантиране на депозитите следва да са в състояние да изплащат надлежно доказаните претенции на вложителите, по отношение на неналичните депозити. От съображение 10 на Директива 2009/14/ЕО е видно и че за да се запази доверието на вложителите, и да се отговори на техните нужди, задействането на схемата и изплащането на гарантираните депозити следва да започне в максимално кратък срок, който може да бъде удължаван камо при извънредни обстоятелства. Предвид императивния характер на сроковете за обявяване на депозитите за неналични и за стартиране на тяхното изплащане, в контекста на съображение 9 от Директива 94/19/ЕО – изискващо схемите за гарантиране на депозити да се намесят веднага след като депозитите са станали неналични, съдът приема, че липсата на достатъчно средства във Фонда за покриване на гарантираните депозити не може да се противопостави на правата на вложителите и поради това не изключва нито съществения характер на нарушението, извършено от БНБ, нито причинно следствената връзка с претърпените в следствие на това нарушение вреди.

За извършеното нарушение на правото на ЕС БНБ дължи обезщетение само за периода на забава – от момента, в който реално ищецът е трябвало да има достъп до депозита си до момента, в който нарушението е преустановено, а именно за периода от 25.07.2014 г. до 06.11.2014 г. Само за този период е налице и причинно следствена връзка между извършеното от БНБ нарушение и претърпените вреди. По отношение на началната дата на периода следва да се посочи, че срокът от 5 работни дни по чл. 1, т. 3, подт. i) от Директива 94/19, в който БНБ е била длъжна да издаде изричен акт за установяване неналичността на депозитите, смятано от 20.06.2014 г. (датата на поставянето на К. под надзор) изтича на 27.06.2014 г. Постановвяването на акт, с който се установява неналичността на депозитите не е достатъчно условие за започване на тяхното изплащане. С акта, с който се установява неналичността на депозитите, само се стартира схемата за изплащане на гарантираните депозити и считано от датата на постановвяване на този акт, започва да тече срокът за изплащане. По арг. чл. 23, ал. 5 ЗГВБ, в случай че БНБ беше взела решението по чл. 1, пар. 3, подт. i) в петдневния срок – т. е. най-късно на 27.06.2014 г., то спрямо срока от 20 работни дни за изплащане на депозитите, смятано от 30.06.2014 г., най-рано ищецът е можел да получи достъп до депозита си на 25.07.2014 г. това е и датата, от която реално е започнал да търпи вреди вследствие на нарушението/забавата на БНБ.

Началният момент на бездействието, посочен от В. в исковата молба, е 4.08.2014г. (действително, в осз на 14.06.2016г. бе допуснато изменение на иска досежно размера и периода, но определението е отменено с определение от зз на 27.06.2016г.)

Тъй като решението за обявяване неналичността на депозитите е взето на

06.11.2014г. – когато е отнет лицензът на К. и съобразно действащото към момента законодателство е обявена неналичността на депозитите, респ. е стартирана процедурата по компенсиране по чл. 10 от Директива 94/19, след тази дата БНБ вече не е в забава и следователно за този период до датата на изплащане на депозита плюс начислената договорна лихва – 6.12.2014 г. липсва причинно-следствена връзка.

Съдът намира и че реално претърпяната от В. вреда е разликата между законната лихва за периода 4.08.2014г. – 06.11.2014 г. и изплатената за същия период договорна лихва по депозитите на ищеца. Размерът на законната лихва, определяем чрез лихвения калкулатор, достъпен на интернет сайта на НАП, за периода 4.08.2014г. до 06.11.2014г. е 5187,53 лв., а начислената и изплатена договорна лихва за същия период (допълнително заключение на ССЕ) е в размер на 1318,50 лв. (250,66 лв.+1067,84 лв.) Реално претърпяната от ищеца вреда по чл.4 ЗОДОВ е в размер на 5187,53 лв. – 1318,50 лв. и възлиза на сумата от 3889,03 лв. Над този размер и извън периода 04.08.2014г. - 06.11.2014 г. искът е неоснователен и следва да бъде отхвърлен.

по отношение иска за неимуществени вреди:

В съответствие с Решение №63/18.03.2016 г. гр. дело №5124/2015 г. на ВКС, III о. / по чл.280, ал.1, т.1 ГПК/, което съдът намира за приложимо, възприетото в т. II от ППВС № 4 от 23.12.1968 г. разрешение на този въпрос изхожда от разбирането, че определянето на неимуществените вреди по справедливост не може да означава преценка по усмотрение на съда, която почива само на абстрактните представи на решаващия орган, тъй като тогава мотивите не биха могли да бъдат контролирани от по-горестоящата инстанция. Затова съдът трябва да посочи конкретни факти, които според него са установени по делото и обосновават размера на неимуществените вреди. Това не означава, че при спецификата на непозволеното увреждане по чл.2 от ЗОДОВ е необходимо ищецът да докаже всички факти и обстоятелства, отразяващи се на размера на неимуществените вреди. С незаконното повдигане и поддържане на обвинение в извършване на престъпление се причиняват вреди, които се изразяват в нравствени, емоционални и психически терзания на личността, накърнената чест, достойнство, добро име в обществото. Нормално е да се приеме, че по време на цялото наказателно производство лицето, обвинено в извършване на престъпление, за което впоследствие е оправдано, изпитва неудобства, чувства се унижено, притеснено и несигурно. Накърнени са моралните и нравствените ценности у личността, както и социалното му общуване. Затова при установяване на този вид обичайни неимуществени вреди не бива да се изхожда само от формалните, външни доказателства. За редовността на исковата молба по чл.2 от ЗОДОВ е достатъчно да се претендира обезщетение за причинените неимуществени вреди, като предметът на спора е очертан в рамките на обичайните негативни преживявания за съответното действие или бездействие на разследващите органи, прокуратурата или съда. Съдът е надлежно сезиран за обезщетяване на неприятните чувства, усещания и преживявания, независимо дали в исковата молба тези неимуществени вреди са подробно описани.

Когато се твърди причиняване на болки и страдания над обичайните за такъв

случай или конкретно увреждане на здравето и други специфични увреждания, то тогава тези болки и страдания трябва изрично да бъдат посочени в исковата молба, за да могат да станат част от предмета на иска. Ответникът трябва да има възможност да се запознае с твърденията на ищеца за тези вреди, за да може да се защити. Съдът има право да ги обезщети само при успешно проведено пълно доказване от ищеца посредством допустими доказателствени средства, за което следва да изложи мотиви.

В обобщение, ищецът по иск с правно основание чл.2 от ЗОДОВ може да претендира обезщетение за обичайните неимуществени вреди от незаконно наказателно преследване, без да ги описва подробно в исковата молба. Тогава не са нужни формални, външни доказателства за установяване на тези обичайни вреди, тъй като те настъпват винаги в резултат от наказателното производство. В този случай размерът на обезщетението следва да се определи според стандарта на живот, за да не се превърне в източник на неоснователно обогатяване за пострадалия. Когато ищецът претендира вреди над обичайните, които са обусловени от конкретни, специфични обстоятелства, той следва да ги посочи в исковата молба и безспорно да ги докаже. Съдът на свой ред трябва да се мотивира защо присъжда обезщетение над обичайния размер. В този смисъл е приложимата практика на ВКС, отразена в решение № 480 от 23.04.2013 г. по гр. д. № 85/2012 г. на IV Г.О. на ВКС и № 165 от 16.06.2015 г. по гр.д. № 288/2015 г. на Трето ГО на ВКС.

Споделяйки изложеното в посоченото по-горе решение и отчитайки спецификите на настоящия деликт, обуславящи значително по-ниската степен на засягане на личността при разглежданото бездействие на БНБ, в случая, в сравнение с незаконното повдигане и поддържане на обвинение в извършване на престъпление, съдът намира, че ищецът е претърпял обичайни вреди, тъй като те настъпват винаги в резултат от бездействието на орган, натоварен с публичноправни функции да поддържа ценовата стабилност чрез осигуряване стабилността на националната парична единица и да осъществява надзор на кредитните институции - на ищеца във всички случаи е причинен емоционален дискомфорт от невъзможността да се ползва от имуществото си. Като съобразява стандарта на живот, съдът намира, че предявеният размер на обезщетението съответства на справедливостта, че се касае за обичайните вреди, които не се нуждаят от формални, външни доказателства за тяхното установяване.

При този изход на спора и своевременно заявеното искане на ищеца се дължат разноски (каквито той е направил за заплащане на държавна такса от 10 лв. и 500 лв. по договор за правна помощ на л.17 от адм. дело № 1787/2015г., служещ за разписка; за изпълнение на задължението по чл.2, б.“б“ от този договор доказателства по делото не са посочени) съразмерно на уважената част от иска.

Независимо от изхода на спора на ответника не се дължат разноски - § 6 ПЗР на ЗИДЗОДОВ (ДВ, бр.94/ 2019г.).

По изложените съображения съдът

РЕШИ:

ОСЪЖДА Българска народна банка да заплати на К. В. В. обезщетение за имуществени вреди в размер на 3889,03 лв. (три хиляди осемстотин осемдесет и девет цяло и три стотни) лв., претърпени в периода от 4.08.2014г. до 06.11.2014г., ведно със законната лихва от датата на исковата молба до окончателното изплащане на дължимото вследствие на извършено от БНБ нарушение на правото на Европейския съюз, изразяващо се в невземане на решение за обявяване неналичност на депозитите в [фирма], в императивния срок от пет работни дни, съгласно приложимата с директен ефект разпоредба на чл. 1, пар. 3, буква і) от Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 г. относно схемите за гарантиране на депозити.

ОТХВЪРЛЯ иска в останалата част за разликата над 3889,03 лв. до 6662,15 лв. и извън периода 4.08.2014г. – 6.11.2014г.

ОСЪЖДА Българска народна банка да заплати на К. В. В. обезщетение за неимуществени вреди в размер на 1 (един) лв., претърпени в периода от 4.08.2014г. до 06.11.2014г., ведно със законната лихва от датата на исковата молба до окончателното изплащане на дължимото вследствие на извършено от БНБ нарушение на правото на Европейския съюз, изразяващо се в невземане на решение за обявяване неналичност на депозитите в [фирма], в императивния срок от пет работни дни, съгласно приложимата с директен ефект разпоредба на чл. 1, пар. 3, буква і) от Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 г. относно схемите за гарантиране на депозити.

ОСЪЖДА Българска народна банка да заплати на К. В. В. сумата от 297 (двеста деветдесет и седем) лв. разноски по делото.

Решението подлежи на касационно обжалване пред Върховния административен съд на Република България в 14-дневен срок от съобщаването му на страните.

СЪДИЯ: